

על הדף

בראשית שהוא בריה והוא בבחינת "וימש" - ממשות ממש ודו"ק היטב וא"ש הכל בס"ד.

★ ★

וראה בمفענה צפנות להרבות מנדל כשר ז"ל (ע' קמג) מה שהאריך בזוה, והביא בתוך הדברים את דברי הגאון הרוגאיובי ז"ל בזוה:

א] בשו"ת צפנת פענח (ס"י רט), דף קסג: כמו דמברואר בירושלמי ברכות פ"א ה"א, אם גדרليلו הוא העדר אוור או מציאות, ועיין בפסחים דף ב, ובירושלמי ברכות פ"ח גבי מחלוקת דרי"י ור"ל גבי ויבדל, אם ר"ל דהו זה מציאות ליליה או רק העדר, ובחק דברכות דף יא ע"ב גבי גולל אוור כו"ז מוכחה דחשך הווי מציאות, ומ"מ קי"ל דעת שלא נאמר לא הווי ליליה, כמובואר בפסחים דף ב, ומגיללה דף כ, ע"ש, ומ"מ מבואר בירושלמי ר"ה פ"ב ה"ח דלגביו קידוש החודש יש לעשות ולقدس לבנה לאחר בית שמש קודם ליליה ויש שם לבנה החדש איז, ומ"מ הווי לעניין קידוש יום וחיל איז דין ר"ח ור"ה וכו"ז (ראה צ"פ הלכות קדוש החודש פ"ב ח"ט), ע"כ.

ב] בגליון צ"פ על הירושלמי ברכות פ"ח ה"ו [משל למה הדבר דומה למלך שהוא לו שני איסטרטיגין, זה אומר אני משתמש ביום וזה אומר אני משתמש ביום, קרא בראשון ואמר לו פלוני היום היא תחומך, קרא לשני ואמר לו פלוני הלילה היא תחומך, הדא דכתיב ויקרא אליהם לאור וגווין]. ובגליון שם, ר"ל דהווה פעללה ולא העדר, ועיין ברכ"א דפסחים, וזה הנ"מ בין עמוד השחר עד הנץ ובין שקיעת החמה עד צאת הכוכבים, ועיין מ"ש לעיל בפ"א, ובכלי דף יא ע"ב ע"ש, ופסחים דף ב, ועמ"ש רבנו הרמב"ם במורה ובמלות ההגנון ע"ש בזוה, עכ"ל. ועיין מ"ש במכתבי תורה, מכתב סא, צד 31, ולקמן פ"ח ס"ז.

★ ★

הרבות נח גrin הארך בזוה בשני מאמרים נפלאים בקובצי אור ישראל (קבצים קו-קו) ונביא מקצת דבריו.

1) **הראשון** שהביא בספריו מושג זה, הוא רבינו הרס"ג (מהדי' קאפה ע' נו) מאמר הראשון: "החשך אינו יסוד נגיד לאור, אלא הוא העדר האור".

בגמ': קרייה רחמנא לנהורא וכו' וקריה רחמנא לחושך
ופקדיה אמצותא דלייה.

הנה נחלקו בראשונים ועוד, האם החושך הוא העדר אוו שהוא בריה בפני עצמה.

ומכאן הביאו ראייה שזהו בריה בפני עצמה, שכן אמרו קרייה רחמנא לחושך, הרי זהה בריה שאפשר לקרוא לו ולצאות עליון.

וראה בספר שאירית נתן להגאון ר' נתן לוברט ז"ל כאן שכחוב: מכאן מוכחה דחושך הווי בריה ולא העדר אוו גרידא, וכ"מ בחגיגה (י"ב ע"א) עשרה דברים נבראו וכו' וא' מהם החושך ע"כ.

עוד הקשו המפרשים בענין זה מהא דאחז"ל (והובא ברש"י בראשית יא, יד) דבז' ימי בראשית שימושו האור והחושך בערבותי, וכיצד אפשר לומר שהאור וההעדר שלו היו משמשים ייחודי, וע"כ דהם ב' בריאות נפרדות. עוד הקשה הב"ח (או"ח ס"ז ו') מקרה דכתיב "יוצר אור ובורא חושך". ונראה דהחושך הוא בריה בפני עצמה.

ואולי אפשר לומר בזוה, דהנה עה"פ "וימש חושך" (שמות י, כא) כתוב האבן עוזא ד"וימש" הוא מילון מיושש, ויכלו למשש את החושך ממש כיוון שהוא עכ כל כך ע"ש. ויל לפי"ז, דהנה ברש"י (בראשית א, ד) הביא מחד"ל דהאור שנברא בו ימי בראשית גנו הקב"ה לצדיקים לעתיד לבוא כיוון שאינו ראוי שיישתמשו בו הימים ע"ש, ויל לפי"ז דבאמת בזמנים הבריאה הייתה אור וחושך שתהיתם בריאות, ושתיים חזקים במיוחד, וכיון שהם היו בתחילת הבריאה ב' בריאות ממש א"כ א"ש מש"כ "ובורא חושך", וא"ש שבז' ימי בראשית היו האור והחושך משמשים בערבותי, וא"ש דקריי רחמנא לנהורא, וקריי רחמנא לחשיכא, כיוון שגם היו גם האור וגם החושך בריאות בפני עצם.

אלא דאחרי ذ' ימי בראשית גנו הקב"ה את האור החזק שהיה אז לצדיקים לעתיד לבוא, והאור כיום חלש יותר מהאור של אז, ויחד עם זה גנו את החזק היה אז, שהרי בריה בפני עצמה והי' חושך חזק מאד, בבחינת "וימש חושך", וכיום החושך הוא חלש יותר והוא בבחינת העדר בלבד, אך לרשותם כמו בחושך מצרים הי' החושך של ذ' ימי